

Az IFLA egyik legfiatalabb szekciója a Tudásmenedzsment Szekció

Előzmények

Az 1927-ben alapított IFLA (*International Federation of Library Associations and Institutions* = *Könyvtári Egyesületek és Intézmények Nemzetközi Szövetsége*) egyik legfiatalabb szekciója, a *Tudásmenedzsment Szekció* 2003 decemberében alakult meg az IFLA 47. szekciójaként. (A 48.-ként regisztrált szekció a *Jogi Könyvtárak Szekciója*.) A szekcióvá minősítést megelőzően az IFLA gyakorlatának megfelelően a szakemberek vitacsoportként szerveződtek és működtek 2001 és 2003 között. A szekció a 4. főosztály – a Bibliográfiai Számbavétel – egységeként szerveződött.

A szekciók helye az IFLA struktúrájában

Az IFLA Szakmai Bizottsága irányítja és koordinálja az összes IFLA-egységben folyó tevékenységet, célkitűzéseket fogalmaz meg, programokat szervez. A munka a nemzetközi hatású alaptevékenységek mellett 8 főosztályban végzi munkáját:

- Általános Kutatókönyvtárak,
- Szakkönyvtárak,
- Közkönyvtárak,
- Bibliográfiai Számbavétel,
- Gyűjtemények és Szolgáltatások,
- Menedzsment és Technológia,
- Képzés és Kutatás,
- Regionális Tevékenység (Afrika; Ázsia és Óceánia; Latin-Amerika és a Karibi térség).

A főosztályok tevékenységei szekciókra bomlanak. A vitacsoportok – pl. e-learning, mezőgazdasági könyvtárak, új szakterületek – a formálódóban lévő szakmai csoportok fórumai, melyek legtöbbször a főosztályokon kívül működnek. Szekcióvá csak komoly akkreditációs tevékenység után válhatnak. Szigorú szakmai és anyagi elvárásoknak kell megfelelni ahhoz, hogy valaki megkaphassa a szekció alapításának jogát. Fontos, hogy az új közösségnek dokumentált tagsága, állandó érdeklődéssel kísért és látogatott rendezvényei, világosan meg-

fogalmazott és a többi szekcióétól jól megkülönböztethető küldetésnyilatkozata és motivációja legyenek. Elengedhetetlen, hogy az új terület képviselői először kötetlenebb formában működő vitacsoportként szerveződjenek meg, és néhány évig ebben a formában működjenek is. Ha tekintetbe vesszük azt, hogy jelenleg 48 egészen különböző, mind szakterületi, mind földrajzi, mind intézménytípusok stb. alapján is szerveződő szekciója van az IFLA-nak, nem számíthat könnyű diadalmenetre egyetlen ötlet, csoportosulás sem. Egyik vitacsoport esetében sem biztos, hogy egy idő után automatikusan szekcióvá minősítik. Az újabban lefolytatott vizsgálatok és a központi irányvonal szerint nem kifejezetten a szekciók számát, hanem a meglévő szekciókban folyó munka minőségét kell emelni, korszerűsíteni. A minősítő eljárás fontos mérföldköve az, hogy valamelyik főosztálynak be kell fogadnia az új szekciót. A *Tudásmenedzsment Szekció* megalakulását is hosszú eljárás és lobbitevékenység előzte meg. Nem volt egyértelmű a helyzet, hiszen a Tudásmenedzsment Szekció célkitűzései, metodikai eszköztára, elméleti alapvetései alapján több főosztályhoz is kapcsolódhatt volna – személyes kapcsolatok, *FID*-ben végzett közös munka alapján adódott a 4. főosztály – a Bibliográfiai Számbavétel. Az új keretek közötti működés lényegében 2004-ben indult, a 2003. év végi akkreditálást követően.

A befogadó Bibliográfiai Számbavétel Főosztály

A főosztály és szekciói azokkal a könyvtári területekkel foglalkoznak, amelyek a gyűjtemény- és információszervezést, az információk előállítását és a bibliográfiai adatok cseréjét érintik. Olyan csoportok működnek együtt, amelyek a katalogizálás, osztályozás, bibliográfia és tudásmenedzsment ismereteivel foglalkoznak. Ennek megfelelően a következő négy szekció dolgozik együtt:

- Bibliográfiai,
- Katalogizáló,

- Osztályozási és indexelési,
- Tudásmenedzsment.

A főosztályhoz még két munkacsoport tartozik: a *Working Group on Functional Requirements of Authority Numbering and Records (FRANAR = Besorolási rekordok funkcionális követelményei és számozása)* és a *Functional Requirements for Subject Authority Records (FRSAR = Tárgyi besorolási rekordok funkcionális követelményei)*.

A Tudásmenedzsment Szekció

A tudásmenedzsmenttel foglalkozó vitacsoport megalakulásától kezdődően nagy figyelmet kapott az IFLA-n belül, az éves konferenciákon tartott összejövetelek és előadások rendre sok (100–170) érdeklődőt vonzottak.

A 2004. évi IFLA konferencián (Buenos Aires) 44 taggal (25 országból) indult el a szekció önálló munkája, és megtartották az első nyílt hivatalos ülést. A 2005-ig tartó időszakra ideiglenes tisztségviselőket választottak. Az elnök *Irene Wormell* helyettese, *Ian Johnson* lett, akiknek elismert és kitartó erőfeszítése nélkül nem jöhetett volna létre a szekció. Kibocsátottak egy röplapot, amelynek az ismertetésen kívül a tagtoborzás is a feladata volt. Felülvizsgálták a taglétszámot, kialakították a szekció elektronikus adatbázisát. Eldöntötték, hogy a végleges, immár 2005 és 2009 közötti vezetőséget az IFLA-választásokkal egy időben, 2005-ben választják meg. Megbeszélték a küldetésnyilatkozat fő pontjait, kialakították a 2004–2005 közötti stratégiai terv vázát. Elhatározták, hogy a képzés és továbbképzés érdekében „road show”-t indítanak el, amelynek első állomása 2005-ben Törökország. Az IFLA hagyományainak megfelelően jó előre eldöntötték a következő IFLA-konferenciák szekciótémáit is:

- Oslo 2005: Tudásmenedzsmenttel a külső szervezeti tudás érdekében: esély a könyvtárak számára.
- Szöul 2006: A tudományos gyakorlatra alapozott megoldások a tudásmenedzsmentben.

A Tudásmenedzsment Szekció küldetésnyilatkozata

A szekció célja, hogy támogassa a tudásmenedzsment (TM) megvalósítását a könyvtárakban és más információs környezetben, megteremtse a szakemberek közötti kommunikáció nemzetközi platformját, hogy kövessék a TM területén lévő

fejlesztéseket, és előmozdítsák gyakorlati bevezetésüket.

A Tudásmenedzsment Szekció Stratégiai Terve 2004–2005 ¹

A küldetésnyilatkozat céljainak elérése a következők alapján történhet:

- A TM tudatosabb alkalmazása a könyvtárak, könyvtárosok és az intézmények körében.
- Képzés és továbbképzés.
- A legjobb gyakorlati alkalmazások bemutatása.
- A tudományos gyakorlatra épülő TM-megoldások elősegítése és ösztönzése.
- A TM-kutatások eredményeinek terjesztése.
- Partnerségi viszony kialakítása az IFLA más szekciói és főosztályai között a TM-ismeretek beépítése érdekében.
- Virtuális vitafórumok, a szekció honlapja, és adatbázisok kiépítése.

E célok elérése érdekében részletes akcióterv készült.

Cselekvési terv 2004–2005

Első cél: Olyan oktatási és továbbképzési programok kifejlesztése a könyvtárosok és információs szakemberek számára, amelyek segítségével megérthetik a TM fontosságát és értékét a szervezetekben. Moduláris workshopok kidolgozása, amelyek akár road show-ként is működve bemutatathatók lesznek könyvtárakban és információs központokban.

A megnevezett szakmai prioritások a következők:

- támogatni az információs társadalom feladatainak megvalósulását;
- előmozdítani az erőforrások megosztását;
- segíteni a könyvtárosok szakmai fejlődését;
- a szabványosítás, valamint az egyes irányelvek kidolgozásának elősegítése, és a legjobb gyakorlatok, megoldások bemutatásának szorgalmazása;
- a könyvtárak megjelenése a technológiai piacon.

Cselekvési terv az első célra vonatkozóan

- Kis szakértői csoportok meghívása különböző társadalmi és földrajzi környezetből helyi megoldások kifejlesztésére, amelyek a TM-módszerek elterjesztését és alkalmazását segítik elő könyvtári környezetben.
- A tudásmenedzsment ajánlott irodalmának összeállítása, amelyben esettanulmányok is helyet kaphatnak.

- Helyi és regionális műhelymegbeszélések szervezése, ahol a szekció tagjai előadók, illetve konzulensek lehetnek.
- Világossá tenni a könyvtárosok számára a különböző típusú tudás és tudásmegosztás menedzselésének kérdéseit és ezek jelentőségét.
- Módszertani és technikai ajánlások kidolgozása az információk tudássá konvertálására, és megfordítva a tudás hasznosítására, értékesítésére információként.
- A könyvtárak és információs központok segítése stratégiai céljaik megvalósításában.
- Az információs technológia használatának szorgalmazása a vezetők között a TM előmozdítása érdekében.

Második cél: A TM-ismeretek közkinccsé tétele, hogy az IFLA tagjai számára világossá váljon a TM és a Tudásmenedzsment Szekció értéke.

A szakmai prioritások megegyeznek az első célnál felsoroltakkal.

Cselekvési terv a második célra vonatkozóan

- A TM adatbankjának összeállítása, amelyet a *Pretoriai Egyetemen* helyeznek el 2005–2006-ban.
- Világossá kell tenni, hogy az információs technológia nem kizárólagos lehetőség a TM számára, bár kapcsolatuk nyilvánvaló.
- Megfelelő mérőeszközökkel, elemző módszerekkel és egyéb mérési technikákkal kell ellátni az intézményeket, hogy mérjék és értékeljék az információ- és tudásmenedzsment hatását a szervezetekben.
- A vezetők körében szükségessé és elvárttá kell tenni a TM-módszerek alkalmazását.
- A könyvtári és információs központokat rá kell ébreszteni arra, hogy a TM lényeges szerepet játszhat az intézmény stratégiai terveinek megvalósításában.
- A kinevelt információs szakembereket képessé kell tenni a TM-technikák használatára, és újabb alkalmazások fejlesztésére, valamint arra, hogy rendelkezzenek a TM megkövetelte szemléletmóddal.

A második cél cselekvési tervében is helyet kapott a TM-irodalom összegyűjtése és ajánlása, a műhelymegbeszélések és road show-k szervezése, a szekció tevékenységének népszerűsítése, valamint a tagtoborzás.

Az IFLA 71. évi konferenciája és a Tudásmenedzsment Szekció

Új vezetőség – előkészítő és értékelő megbeszélés

A 2005-ben megválasztott irányító testület, az új, tizenhárom tagú állandó bizottság vezetősége először ült össze ebben a minőségében 2005. augusztus 13-án. Értékelte az eltelt időszakot, megvitatatta a népszerűsítés és a tagtoborzás eredményeit, a 2004–2005 közötti időszakra vonatkozó

stratégiai terv megvalósítását, és beszámolt a 2005. augusztus 15-i szekció-előadások előkészületeiről. Itt mutatták be először az isztambuli road show tervét, amelyet 2005. október 13–15. között rendeztek meg *Tudásmenedzsment az e-világban: Új modellek a tudományos kommunikációban* címmel.

A bizottság megválasztotta a tisztségviselőket és a felelősöket:

- Elnök: *Irene Wormell* – Svédország
- Titkár: *Judith Field* – USA
- Levelező fórum: *Karen Muller* – USA
- TM erőforrás-adatbázis és a hasznos ugrópontok gondozása: *Theo J. D. Bothma* – Dél-Afrika
- Hírlevél: *Sarah Towle* – Ausztrália

Sikeres konferencia – új bor régi korszokban

Irene Wormell meghatározása szerint: az információmenedzsment célja „az információs erőforrások hatékony menedzselése, és a szervezet képessé tétele arra, hogy gondoskodni tudjon mindarról, amire szüksége van az információs rendszerek alkalmazása, az információhoz való hozzáférés és a felhasználók megfelelő segítése tekintetében”. Kedvenc hasonlata, az *új bor régi korszokban* is mutatja, hogy a tudásmenedzsment az információkezelés alapvetően új szemléletű megközelítése. Erről szóltak az előadások is.

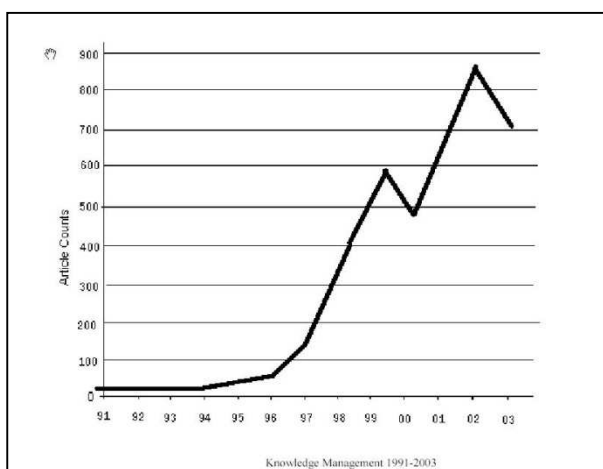
Az első előadást *Margaret Haines* (UK) tartotta. Előadásában, amelynek címe: *A könyvtáros lehetőségei a tudásmenedzsment területén* volt, meghatározta az alapvető fogalmakat, összefoglalta a legfontosabb szakirodalmi források elméleti megállapításait.

A második előadó *Robert Mason* (USA) volt, aki szólt a könyvtárosok és információs szakemberek felelősségéről, mint az olyan közvetítőkről, akik a kultúrák közötti kommunikációért felelősek. Elő-

adásának különösen érdekes része volt, amelyben a különböző kultúrák és a tanulási szokások kapcsolatát elemezte.

A következő előadó, *Abdus Sattar Chaudry* (Szingapúr) az ázsiai intézmények közötti tudásmegosztásról beszélt.

*Michael Koenig*² (USA) *A tudásmenedzselés a szervezetek felett: esély a könyvtárosoknak* című előadásában grafikonokon szemléltette, hogy míg a különböző aktuális könyvtári fogalmakkal kapcsolatos cikkek száma (mint pl. a Quality Circles, TQM) csökkenést mutat, addig a tudásmenedzsmenttel kapcsolatosaké dinamikusan nő (1. ábra).

1. ábra A tudásmenedzsment fogalmának jelenléte a szakirodalomban

Egy sikeres konferencia után

A szokásoknak megfelelően az IFLA-konferencia zárásaként újra összeültek a szekciók, értékelték a tapasztalatokat, és kijelölték a további teendőket. A Tudásmenedzsment Szekció 2005. augusztus 19-ei ülésén Judith Field összegezte az eseményeket, vitát kezdeményezett a küldetésnyilatkozatról és a stratégiai terv következő két évi sarokpontjairól. Az ülést a szülői programok megbeszélése és egy dél-afrikai szatellitkonferencia esélyének megvitatása zárta.

A 2006–2007. évi stratégiai terv

Az elkövetkező két évre kidolgozott tervek, cselekvési programok az előző időszak elképzeléseire épülnek, így megfogalmazásukban is emlékeztetnek arra.

Oslo után

Az IFLA éves konferenciája után még három jelentős tanácskozássra került sor a Tudásmenedzsment Szekció, illetve tagjainak szervezésében és ki-sebbs-nagyobb részvételével.

Isztambul

2005. október 13–14. között rendezték meg az első road show-t *A tudásmenedzsment az e-világban* címmel Isztambulban, amelyen segítettek bemutatni a tudásmenedzsment interdiszciplináris természetét és a tudásmegosztás szükségességének felismerését a részt vevő akadémiai és termelő szektor képviselőinek.

Szingapúr

2005. november 14–15. között a szingapúri nemzeti könyvtár szervezésében tartották meg a *Magasztalva a tudást: az erő és a potenciál* című nemzetközi konferenciát, ahol több mint 400 vezető és szakember képviselte a tudáspárt.

Moszkva

2005. december 6–8. között Moszkvában eurázsiai konferenciát tartottak *Tudástársadalom: a kultúra közössége, tudomány és oktatás az innovatív fejlesztésért* címmel. A rendezvény az UNESCO támogatásával valósult meg, de több nemzetközi szervezet, így az IFLA is a segítők között volt.

Kiadványok

Ajánlott irodalom

KOENIG, Michael E. D.–SRIKANTIAH, T. Kanti (editors.): *Knowledge management lessons learned: what works and what doesn't*. Medford, NJ: *Information Today*, 2004. XXV, 595 p. (ASIST Monograph Series).

A könyvben lévő 32 tanulmány segítségével képet kapunk a TM gyakorlatáról. Gyakorló szakemberek beszélnek a projektekről, ismert kutatók elemzik a tudásmenedzsment stratégiáját és megvalósítási módszereit. A témák között szerepelnek a költséganalízis, a tartalomelemzés, az oktatási és képzési lehetőség, a kompetitív intelligencia témakörei.

IFLA-kiadvány

Knowledge Management. Libraries and Librarians Taking Up the Challenge. Edited by Hans-Christoph Hobohm. München: Saur, 2004, 220 p. (IFLA Publications; 108)

A tanulmánykötetben 17 különböző, a tudásmenedzsment témakörét érintő, konferenciákon elhangzott előadás jelent meg három nagy témakörben: Politikai és etnikai implikáció; Problémák és módszerek; Esettanulmányok.

Ismertető brosúra a szekció tevékenységéről

Az IFLA többi szekciójához hasonlóan, azonos külalakkal és logóval, összehajtható formában közvetlenül a szekcióvá válás után jelent meg 2004-ben, majd 2006-ban frissítve.

Hírlevél

A Tudásmenedzsment Szekció első hírlevele 2005 decemberében jelent meg. Hírt ad a rendezvényekről, a tudásmenedzselés fontos kérdéseiről, a levelező fórum érdekesebb vitáiról stb.

Jegyzetek

- ¹ <http://www.ifla.org/VII/s47/annual/sp47-04.pdf> [2006. március 4.]
- ² <http://www.ifla.org/IV/ifla71/papers/123e-Koenig.pdf> 9 p. [2006. március 4.]

Irodalom

- <http://www.ifla.org/IV/ifla71/Programme.htm> [2006. március 4.]
- Az IFLA Tudásmenedzsment Szekció levelezése, a tanácskozások anyaga, és a portálokon található információk.
- IFLA-KM issue 1., 7 p.
- WORMELL, Irene: Knowledge Management – a new section of IFLA. = The Nordic Journal of Documentation, 59. köt. 4. sz. 2004. p. 118–120. www.eilc2005c-bit.ru [2006. március 5.]

Barátné Hajdu Ágnes

(Szegedi Tudományegyetem
Juhász Gyula Tanárképző Főiskolai Kar
könyvtártudományi tanszék)